

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥಕುಳ

ಪರಿಶೀಲನೆ

೧. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿರುವ ಚತುರ್ಥಕುಳವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಮಾಜೋ- ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಧ್ಯಯನ (ಧಾಜಟಿಣ ತಿಘ್ನುಟಿಟಿಣಧಾ) ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವುದು ಈ ಹಂಲೇಖನದ ಆಶಯ.

೧.೧ ಬಿಟ್ಟು ಕುಳದೊಳ ಸಾನಂದಂದಿ ಪುಟ್ಟಿ ಸದ್ಭೋದಾಂಬುಧಿ
ಚತುರ್ಥಕವಂಶತಿಳಕಂ ನಿತೋದಯಂ ಸ್ವಾಧೀನಂ
ಖರರೋಚಿಗಂ ಮಿಗಿಲೆನಿಸಲ್ ಕಣೋಪ್ಪಿದಂ ರೋಚಿಗಂ ||

[ಐಎಪಿ. 'ವರಂಗಲ್ ೧೮. ೧೧೦೮. ಬೈರಾನಿಪಲ್ಲಿ (ಆಂಧ್ರ;ವರಂಗಲ್‌ಜಿ/ಜನಗಾಂವ ತಾ||)

ಪು. ೪೦-೪೪]

೧.೧.೧ ಅಜಂಪಾದಾಂಬುಲಂ ಬುಟ್ಟಿರಾದ್ಯ ಮುನವಿಪ್ರಾನ್ವಯ ಮುಖ್ಯಂಡುತ ಪ
ದ್ಮ ಜುಂಡು ನ್ವಿಪುಲ ಪಾದಮುಲು ಶುಚುಲು ಮೇಧ್ಯಸ್ಥಾನ ಜುಲುಗಾನ
ಬ್ಜ ಪಾದಾಬ್ಜಜುಲುಂಬವಿತು ಲನಿ ನಿಸ್ಸಂದಿಗ್ಧ ಭಂಗಿನಿ ಸಮ
ಸ್ವಜನವ್ರಾತಮುಲಂ ಚುತುರ್ಥಕುಲಲನು ಶಂಕಿಂತುರಿ ದ್ವಾರುಣನಿ ||

ಅತುಲ ಚತುರ್ಥವಂಶಜುಲಯಂದತಿ ಜೀವದಯಾಪರತ್ವ ಸೂ
ನಿತ್ರ ದುರತೇತರಾ ಫಾಮಿತ ನಿಮ್ಮೃಲಬುದ್ಧಿ ಸಮೃದ್ಧಿ ಶ್ರಾವಕ
ವ್ರತಯುತುಲೆ ವಿಶಿಷ್ಟಲಗುವಾರಲು ವಂಶಮುಶಿಷ್ಟವಂಶಮೆ
ವಿತತ ಸಮಸ್ತ ಭೂಭುವನ ವಿಶ್ರುತಮಯ್ಯೊಂದದ ಸ್ವಯಂಬುನನು ||

ಎಂಬ ವೃತ್ತ (ತೀಲು ಗು) ಪದ್ಯಗಳು ಆಂಧ್ರದ ಬೆಕ್ಕಿಲು ಗ್ರಾ ಏಡಾಕೆ ಸು ಗಡಿಶಿವಾಲ ರೂ ದ ಚಿ

ಮು ರೂ ತುಂಡಾಗಿ ಬಿದ್ದಿ ರು ಪ ಕಲ್ಲ ಕೆ ಬದು ಪಿ ಲೆವೆ, ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಜಿನಾಲ ರೂ ಗಳನ್ನು

ಮಲ್ಲಿ ರಡ್ಡಿಯು ಪು ಾಡಿದ್ದು ನ.

[ಐಟಿಪಿ. ಸ್ವವರಂಗಲ್ ೨೦. ೧೧೨ (ಸು . ೧೦೯೦) ಬೆಕ್ಕಿಲ್ಲ
(ಆಂಧ್ರ;ವರಂಗಲ್‌ಜಿ/ಜನಂಗಾವ ತಾ) ಪು. ೪೫-೪೮]

೨. ವಿನಯದ ಪೆಂಪಿನುತ್ತಿಯ ಮಾನ್ವನದೊಳಿನ ಸಚ್ಚರಿತ್ರದಾ
ಪ್ಪಿನ ನಿಜಗೋತ್ರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಧರ್ಮದ ಪೆಮ್ಮೆಯವೊಂದನೊನ್ನುನೆ
ಟ್ಟನೆ ಮಿಗೆ ಸಚ್ಚತುರ್ಥಕುಳ ದೀಪಿಕೆ ತಾನೆನಿಸಿದ್ದೆ ಚಾಮಿಯ
ಕೃ ನೊಳೆನೆಯಾಮ್ಮ ಕಹಾ ಪ್ರಭು ಶಿಖಾಮಣ ಚಟ್ಟಿನ ಪುಣ್ಯ ಕಾನ್ತೆಯೂಳ ||

[ಸೌ . ೪. ೪. ೧೮, ೧೧೫೧. ೧೧೪೮೦. ಚರಲಗಿ (ಧಾಜಿ/ ಹಾವೇರಿ ಪು.೨೦೨)]

೨.೧. ವಿನುತ ಜಿನಧಮ್ಮ ಕವಾಮ್ಮೃಂ

ಜಿನಮುನಿಗಳ ತನಗೆ ಪರಮಗುಗಳೆನಲ್ ಸ

ಜ್ಞಾನನುತ ಚತುರ್ಥಕುಳದ

ಣ್ಣನಾದಂ ವಿನಯನಿಧಿ ಮಹಾಪ್ಪುದಡಿಗಂ ||

[ಅದೇ ,ಪು. ೨೦೦ ಸಾಲು ;೧೭]

೧. ಹೀಗೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ 'ಚತುರ್ಥಕುಲ' ವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಉಲೇಖಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಈ ಕುಲ ಯಾವುದು ಯಾವ ಕಾಲದ್ದು ಎಂಬುದು ಪರಿಶೀಲನೆಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ.

೧.೧ ಚತುರ್ಥಕುಲ ಎಂಬುದು ಜೈನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಬ್ಬಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಚತುರ್ಥಕರು. ಬೋಗಾರರು. ಸಾದರು ಪಂಚಮರು, ವೈಶ್ಯರು ಎಂಬ ಕುಲಗಳು ಜೈನರಲ್ಲಿವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟದಲ್ಲಿ, ವೀಶೇಷವಾಗಿ ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜೈನ ಜಾತಿಗಳು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿವೆ. ನಿಘಂಟಿನ ಶಬ್ದಾರ್ಥದ ಪ್ರಕಾರ, 'ಚತುರ್ಥ' ಎಂದರೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಜಾತಿ, ಶೂದ್ರ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಸೂಚನೆಯಿಂದ . ಆದರೆ ಅಂದರೊಂದಿಗೇನೆ ಜೈನರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಂಗಡ, ಜಾತಿ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ,ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನಗಳ ಫ್ರೀಯೋಗವನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕು .

೨.೧.೧. ಜೈನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ವ್ಯಾಪಾರ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವವರನ್ನು 'ಬೋಗಾರ ಕುಲದವರು' ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವವರನ್ನು 'ಚತುರ್ಥಕರು' ಎನ್ನುವರು. ವರ್ತಕರಷ್ಟೇ ಆಗಿರುವವರು ವೈಶ್ಯರು ಮತ್ತು ಪಂಚಮರು.

೨.೨. ಈ ಒಳಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ, ಜೈನ ಸಮಾಜದವರೇ ಆದರೂ. ಕೊಡುವುದು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಮದುವೆ ಮುಂಜಿ ಭೋಜನಾದಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಅಷ್ಟಾಗ

ಫ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ. ಹಿಂದೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸಾಮಜಿಕ ವರ್ಗ
ಫ್ರಬೇದವು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನೆರುಳು ಬೀರಿರಲಿಲ್ಲ.

೨. ಚತುರ್ಥಕುಲಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಘನತೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ
ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಮಹಾಪುರುಷನೆಂದರೆ ನೇಲರಿಗೆಯ ದಡಿಗ ಎಂಬ
ಫ್ರಭಾವದಾಲಿ. ಚಾಳುಕ್ಯ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲದೇವನು (೧೦೪-೨೬೮) ಈ ಚತುರ್ಥಕುಲದ
ದಡಿಗನನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದ್ದನು.

೪.೧. ಈ ದಡಿಗನ (ಹೆಂ. ರೇವಕಬ್ಬೆ .) ಮಗನಾದ ಎಱಕನನ್ನು ಬಣಂಜು ಕುಳಕ್ಕೆ ಬಿಣ್ಣು
ಎಂದು ಶಾಸನ [ಅದೇ, ಪು. ೨೦೧ ಸಾಲು; ೨೧] ಹೇಳಿದೆ. ಆದರಿಂದ ಜೈನ
ಚತುರ್ಥಕುಲವನ್ನು ಬಣಂಜುಕುಳ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಜೈ
ನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಣಜಿಗರನ್ನು ಅನ್ಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೂ ಅನ್ಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೂ
ಉಲೇಖಿಸಿದೆ.